

³ Dvs. efter sine iboende muligheder.

For Aristoteles at se ville det bedste være, om alt i verden udviklede sig, som det ifølge sit væsen er bedst til. Tingene skal helst udvikle sig efter deres potentiale³. I naturen har denne proces tilsyneladende større succes end hos menneskene, bl.a. fordi menneskene har valgfrihed. Vi må forstå Aristoteles sådan, at mennesket bør leve, som det ifølge sit væsen er bedst til. Hvad er så menneskets væsen? Svar: Det er bl.a. dets fornuft. Som art betragtet er mennesket et fornuftigt dyr. Vi skal leve vores liv efter fornuftens vejledning. Hvad der helt konkret er fornuftigt, siger Aristoteles intet om. Som enkeltmennesker har vi alle et bestemt potentiale. Det udvikler vi bedst i en harmonisk samklang mellem os selv og vores omgivelser. Vi skal udvikle vores fornuft og vores potentiale. Hvad der er fornuftigt, vil så bl.a. afhænge af den konkrete situation og af de implicerede personer.

Aristoteles siger dog så meget, at fornuften skal hjælpe os til ikke at handle ekstremt. Vi bliver ikke lykkelige mennesker, hvis vi handler ekstremt. Enhver handling rummer mulighed for at ramme nogle yderpunkter. Handlingen kan nemlig enten rumme *for lidt* eller *for meget* i forhold til et mellemliggende ideal. Kun ved at ramme et sted imellem yderpunkterne kommer vi nærmere det gode liv. Hvad idealet er, kan vi ikke bestemme én gang for alle. Heller ikke her gives der noget katalog. Det fornuftige ideal afhænger som sagt af situationen og af menneskene. Derfor er det afgørende, at vi forstår at anvende vores fornuft optimalt, når vi handler.

Nu kunne vi jo læne os tilbage og sige til os selv, at det da ikke er så svært at afholde sig fra yderpunkterne, når vi handler. Vi skal bare undgå at falde i én af grøftekanterne, så bliver vi lykkelige. Men så let er det ikke. Den gyldne middelvej mellem to yderpunkter er netop gylden, fordi den kun repræsenterer én handling blandt mange mulige. Det er ikke en hvilken som helst middelvej, der løser vores opgave, men kun én. At ramme den gyldne middelvej er det sværeste af alt. Det kræver, at vi kender os selv, hvilket igen ofte forudsætter mange års erfaring og en veludviklet fornuft.

Et vigtigt begreb hos Aristoteles er 'dyd'. Det klinger noget gammeldags i dag. Vi kender begrebet dydsmønster, og det mener vi ikke positivt, når vi bruger det. Aristoteles levede imidlertid for mere end 2000 år siden, og han så dyden som et afgørende etisk begreb. En dyd er en personlig egenskab, et karaktertræk, som er en betingelse for, at vi